

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars Prima. De Ivrisdictione Et Foro Competenti. Pars Secunda. De Præeminentiis & Præcedentiis

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. IV. Faventina jurisdictionis. De jurisdictione Ordinarii in Cappellanos, Clericos, colonos, ministros, & alios non professos, inservientes Ecclesiis, Prioratibus, & Commendis S. Religionis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74087](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74087)

omnino diversis provinciis & Principatibus vel ditionibus temporalibus existentibus, quoniam nil commune habent fines spirituales cum temporalibus, vel e contra, ideoque ab unis ad alios arguere non licet, atque hoc æquivocum est frequentissima causa hujusmodi controversiarum & usurpationum.

Imò frequens in praxi habemus, quod unum & idem Oppidum, quod in temporalibus unum constituit territorium, unumque gubernium ac unam Communitatem, in spiritualibus est divisum, quia pro parte pertinet ad unam diocesim & pro parte ad alteram, ut præsertim habetur de Oppido *Montis Corvini*, de quo in *Acernen. hoc eod. tit. disc. 24.* quoniam licet unicum habeat Baronem seu Dominum temporalem, unamque constituat Universitatem cum unico territorio, nihilominus, partim est sub diocesi *Salernitana*, & partim sub *Acernen.* quod etiam habetur de Oppido *Leonisse*, quod partim est diocesis *Reatina*, & partim *Spolitana*, cum pluribus similibus.

FAVENTINA JURISDICTIONIS PRO EPISCOPO.

CUM

SAC. RELIGIONE HIEROSOLIMYTANA EJUSQUE COMMENDATARIO.

Casus decisis per Sac. Congregationem Concilii pro Episcopo.

De jurisdictione Ordinarii in Cappellanos, Clericos, Colonos, Ministros, & alios non professos, inservientes Ecclesiis, Prioratibus, & Commendis S. Religionis Hierosolymitanæ, tam in concernentibus curam animarum, quam in aliis, ad interpretationem constitutionis 67. *Gregorii XIII.* Et aliqua de Conservatoribus privilegiorum ejusdem Religionis an possint habere Tribunal erectum, & in quo differant ab aliis Conservatoribus, Et an eorum personæ sint exemptæ à jurisdictione Ordinarii, cui aliis essent subjectæ.

SUMMARIUM.

- 1 *Acti series.*
- 2 **F** *De dubiis disputatis in S. Congreg. eorumque resolutione.*
- 3 *De modificationibus seu declarationibus cum quibus intelligitur jurisdictione Ordinarii cum exemptis in concernentibus curam animarum & administrationem Sacramentorum.*
- 4 *An dicta jurisdictione censeatur cumulativa cum Superioribus Regularibus exemptorum, & quomodo intelligenda sit dicta cumulativa.*
- 5 *An dicta jurisdictione intelligatur solum in actu visitationis, vel etiam extrà.*
- 6 *Quanam veniant sub dicta jurisdictione ita ut*

concernant curam animarum, an concernentia vitam & mores Curati.

- 7 *De tribus requisitis constitutionis Gregor. XIII. ad hoc ut non professi servientes Religioni gaudeant exemptione à jurisdictione Ordinarii, & quando hæc adesse dicantur.*
- 8 *An Coloni viventes in domibus colonicis prædiorum ipsius Religionis dicantur vivere intra domus & septa & sub obedientia.*
- 9 *Quando dicatur residere intra domos & septa, & expenduntur contrarianes auctoritates Amnini & Moneta.*
- 10 *Quid ubi in Commenda non adest ipse Commendatarius sed Conservator vel alter substitutus, an dicatur vivis sub obedientia.*
- 11 *Enumerantur plures species obedientia, & quando ad effectum exemptionis dicatur proprie vivi sub obedientia.*
- 12 *De ordinibus personarum ex quibus constituta est Religio Hierosolymytana.*
- 13 *Conservator privilegiorum, an quoad eius personam, bona, & causas sit exemptus ab Ordinario suo.*
- 14 *An Conservatores habere possint tribunal erectum, & quem Notarium adhibere debeant.*
- 15 *Vicarii seu Cappellani seculares exercentes curam vel ministrantes Sacramenta in Ecclesiis Religionis Hierosolymytana, an teneantur accedere ad lectiones vel Congregationes casuum conscientia ab Episcopo demandatas.*

DISC. IV.

N Civitate Faventina S. Religio Hierosolymytana possidet Commendam, cujus Ecclesiæ sub invocatione S. Mariæ Magdalenz, annexa est cura animarum exerceri solita per unum clericum secularem, Cappellanum nuncupatum, per Commendatarium nominandum, & ab Episcopo approbandum, ad ejusdem Commendatarii nutum amovibilem; Cum autem Cardinalis Rossetus dictæ Ecclesiæ Episcopus ab initio sui Præfulatus, satis laudabiliter introduxerit, ut in una die cujuslibet hebdomadæ haberetur lectio Theologiæ moralis seu casuum conscientia, ad quam omnes Cappellani hujusmodi, & cæteri confessarii, ac etiam alii qui ad idem munus seu ad ordines, vel beneficia assequenda habilitari vellent, accedere tenerentur, cum hac differencia, quod Cappellani & Confessarii actualem Sacramentorum administrationem habentes, ad id obligati essent sub pœna, in cæteris vero, loco pœnæ subrogata esset exclusio ab admissione ad Ordines, beneficia, vel ad facultatem exercendi Sacramentum pœnitentiæ, exemptis tamen ab hoc onere illi qui Parochias in titulum prævio concursu ad formam S. Concilii Tridentini possiderent, Atque inter istos Cappellanos, & Confessarios ad dictam lectionem accedentes, fuit ille istius Commendæ cum pacifica observantia annorum 20. & ultrà.

Renuente autem moderno Cappellano hujusmodi onus subire, ejusque prætensionem consovente Commendatario, id excitavit inter Episcopum, & Commendatarium prædictum, & ipsamque Religionem assistentem, plures controversias introductas in Sacra Congregatione Concilii, in qua Me consulente, neglecto dicto puncto, qui fuit origo, & causa controversiarum, super obligatione

tione scilicet Cappellani, accendendi ad dictam lectionem, cum de illo ut infra timerem, ex parte Episcopi quinque preposita fuerunt dubia.

Primo *An Vicarius seu Cappellanus predictus habitans in domo ejusdem Parochia, tam in iis que concernunt curam animarum, & Sacramentorum administrationem, quam in quocunque delicto subiaceret jurisdictioni Ordinarii ex decreto S. Concilii Tridentini sess. 24. de reformat. cap. 11. & ex constitutione 67. Gregorii XIII.*

Secundo *An ministri, servientes, adscripti, Procuratores, ac familiares, qui habitant in Civitate extra domum Commenda, subiacerent jurisdictioni Ordinarii, tam in causis civilibus, quam in criminalibus, & mixtis v. g. ore ejusdem Constitutionis.*

Tertio, *An coloni, & alii habitantes in domibus ruralibus ipsius Commenda, delinquendo possint ab Ordinario puniri vigore Sacri Concilii, & dicta Constitutionis Gregoriana.*

Quarto, *An Conservator, qui sit presbyter secularis diocesanus habitans in domo propria, in causis propriis, tam civilibus, quam criminalibus seu mixtis subiaceat quoque Ordinario.*

Et quinto, *An idem Conservator valeat tribunal erigere, & assumere ministros, ut puta Promotorem Fiscalem, Notarium, & alios Officiales, sive potius uti debeat Officialibus Curie Episcopalis ex S. Concilio Tridentino sess. 14. de reformat. cap. 5. & Constitutione 9. Gregor. XV.*

Et proposita causa sub die 17. Decembris 1667. Ad primum Congregatio censuit, *Curatum predictum subesse Ordinario quoad curam animarum, & Sacramentorum administrationem, ac etiam circa ea que Curatus committeret, unde scandalum oriri, & causari populo possit, & hoc tam in visitatione quam extra, eundemque Cappellanus non habere tertium requisitum, nempe quod vivat sub obedientia, ideoque, etiam in aliis causis indifferentibus subesse Ordinario.*

Ad secundum simpliciter affirmativè.

Ad tertium pariter responsum subesse Ordinario in his que ad forum Ecclesiasticum spectant.

Ad quartum simpliciter affirmativè.

Et ad quintum quoad Tribunal negativè, quo verò ad notarium posse ad sui libitum assumere.

Is dicta igitur disputatione, distinguendo singula dubia; Quatenus pertinet ad primum, Scribentes in magno numero pro Religione, non negabant subjectionem dicti Vicarii seu Cappellani in coacerantibus curam animarum & administrationem Sacramentorum, cum desuper nimis clarè disponatur tam per S. C. T. quam per constitutiones Pii V. & Gregorii XIII. Sed insistebant super modificationibus seu declarationibus, Primò scilicet, quod id intelligatur taxativè circa præmissa, non autem in aliis causis, Secundo quod intelligatur in actu visitationis duntaxat, non extrà, juxta declarationes Sacre Congregationis relatas apud Novar. in Summa Bullar. tit. de exemptione privilegiorum in 4. dubio & Cespedes de exemptione regular. cap. 22. dub. 321. Tertio quod Ordinarius exprimeret teneatur, quod visitationem faciat tanquam delegatus, ne aliàs confundatur actus cum jurisdictione ordinaria, ut per Barbof. in collectan. ad Concil. sess. 24. de reformat. cap. 11. sub numer. 8. Fagnan. in cap. cum dilectus num. 43. de religiosis domib. & alibi, & habetur per Rotam in Toliana jurisdictionis 27. Januarii 1662. Bevilacqua; Et quarto quod hæc Jurisdictio delegata censeatur cumulativa. Card. de Luca de jurisdict. & foro compet.

vè, non autem privativè ad superiores ipsius Religionis, ut disponit eadem Constitutio Pii V. §. 7. Barbof. sess. 25. de regular. cap. 11. n. 25. Pasqualig. ad Franch. de potestate Episcopi in Regularibus quasi. 3. num. 117. Cespedes de exempti. dicto cap. 16. dub. 243. num. 1. ubi allegat Pamecium concil. 475. Fagnan. in cap. 4. de offic. ordinar. numer. 31. & 37. cum sequ. Penia decis. 260. juxta Venetam alias 336. juxta Lugdunen.

Scribens autem solus pro Episcopo, etiam cum sensu veritatis, quatenus pertinet ad illam modificationem, ut exprimi deberet jurisdictioni delegata, dabam manus, cum id parum vel nihil referret; Quo verò ad alteram super jurisdictione cumulativa dicebam, quod aut loquimur de visitatione propriarum Ecclesiarum competente quodam jure ordinario ex Constitutione Pii IV. Prælati hujus Religionis, & dabam etiam manus, quod istud jus non esset sublatum, quamvis in eisdem Ecclesiis exerceretur cura animarum, & ministrarentur Sacramenta, cum non implicet, ejusdem Ecclesiæ, vel etiam personarum inibi servientium, duos dari visitatores diversis respectibus, ut docet praxis generalis in omnibus Ecclesiis & personis Regularium, quibus annexa sit cura, quoniam Ordinarius visitat quoad concernentia eandem curam, & Sacramenta, sed non per hoc prohibetur Superior Regularis visitare quoad cultum, & alia, etiam ipsam curam & administrationem concernentia, in ordine tamen ad ipsos ministrantes, ut infra.

Circa verò concernentia ipsam curam & administrationem dicebam, quod aut dicta cumulativa prætendebatur per concursum alternativum, ita ut unus præveniendi alterum impediret, & tunc omninò vana remanebat præsentio, nulli penitus innixa fundamento, tum quia clarus sensus Bullæ Pii V. circa præservationem jurium alias Religioni competentium, percutit dictum casum compatibilis & simultanei concursus ut supra; tum etiam ob vivam & convincentem rationem, ob quam ut satis frequenter habetur hoc tit. Ordinario datur jurisdictione in exemptos quoad curam animarum & administrationem Sacramentorum, quod scilicet principaliter spectantur personæ populi, & Cleri secularis, cum quibus eadem cura exercetur, cum sint oves committæ Episcopo seu Ordinario, ad quem tanquam primum Pastorem pertinere debet inspicere, an inferiores & subordinati pastores suis ovibus benè divina pabula ministrent, & sic principaliter in ratione passiva, personarum scilicet Episcopo commissarum, cui Sacramenta ministrantur, unde propterea Superior Regularis in hoc se ingerere non potest privativè ad Episcopum, istum præveniendi, quoniam esset cognoscere de non suis.

Si verò intelligerent de cumulativa compatibili, & simultanea, quod scilicet Superior Regularis visitare & corrigere velit illum suum subditum, qui malè se gerat in exercendo curam, ac in Sacramentis ministrandis, ita ut iste ita malè se gerens duplici punitori subiaceat, & tunc dabam manus, cum id Episcopi nil interfit, quinimò potius expediat, ut malè se gerens duplici Superiori, & correctioni subiaceat potissimè; quia Superior Regularis magis frequenter, & quotidie id inspicere potest, quod Episcopo praticare non conceditur præsertim extra locum continuæ residentia.

Restriktiva verò ad solum actum visitationis, pariter absque fundamento remanebat, unde me-

ritò rejecta fuit, atque rescriptum, tam in visita-
tione, quàm extrà, Tum quia Concilium & Consti-
tutiones Apostolicæ in verbis indefinitè hujusmodi
jurisdictionem tribuunt, Tum etiam ob evidentem
rationem nimis clari absurdaliàs resultantis, quo-
niam cum visitatio fieri non solear nisi semel in an-
no, & quandoque rarius, idcirco profus absonum
esset dicere, quod Episcopus videns Sacramenta
malè administrari, & curam malè exerceri, pro-
videre non posset, sed id pati cogeret usquequo
veniret tempus visitationis, Undè propterea di-
cta restrictio juxta sensum allegatorum in contra-
rium, practicabilis solum videtur juxta commu-
nem usum, quoad visitationem ipsius Ecclesiæ ma-
terialis, non autem circa alia præmissa.

Sub nomine autem concernentium curam ani-
marum, & administrationem Sacramentorum,
dicebam, Et S. Congregatio rationabiliter admi-
sit, venire, non solum illos adus, qui præcisè, ac
immediatè id percutiant, sed etiam alios, qui in
idem mediatè influerent, circa vitam scilicet &
mores ejusdem Curati, & quæ scandalum populo
præbere possent, dum ista quoque ipsam curam
concernere dicuntur, ne qui sibi commissas oves
corrigeat debet, easque ad meliorem frugem redi-
gere, ita scandalum, vel peccandi occasionem præ-
beat; Si enim Episcopus visitare potest ea quæ à di-
cta administratione dependent, seu in eam influ-
unt, quomodo scilicet teneantur vestimenta, &
vasa sacra, sive quomodo ipsa Sacramenta mate-
rialiter custodiantur, cum similibus juxta *decis.*
167. Seraphini cum aliis per Barbof. de Episcopo al-
leg. 74. num. 20. & ad Concil. sess. 25. de Regular.
cap. 11. num. 15. Multò magis ea, quæ concernunt
vitam & mores, utpote magis proximè in id influ-
entia; Si enim Curatus concubinam tene-
ret, vel cum scortis publicè conversaretur,
aut in tripudiis interveniret, sed publicè &
scandalosè luderet, tabernas frequentaret, seu ar-
matus, aut parum decenter vestitus, sive de tem-
pore bacchanali personatus incederet, nemo dicet
id non præjudicare exercitio curæ animarum, &
administrationi Sacramentorum ratione scandali
exinde resultantis.

Atque si per Sac. Congregationem pluries, præ-
sertim verò in una *Fundana 23. Junii 1663.* decisum
fuit, subcollectores Apostolicos, aliosq; exemptos,
posse ab Episcopo corrigi quoad concernentia cul-
tum divinum, ac indecentiam servitii Ecclesiæ,
quia nempe celebrantes, vel in divinis inservien-
tes non deferant vestes, & collarem decentem, si-
ve quod scandalosè tabacum sumant in Ecclesia,
cum similibus, fortius circa ea, quæ ut dictum est,
magis proximè ad dictam curam influunt, atque
super hoc nulla per Sac. Congregationem habi-
ta fuit dubitatio.

Major igitur, ac tota difficultas fuit circa alias
causas indifferentes, atque à cura, & administra-
tione Sacramentorum independentes, super con-
cursu scilicet trium requisitorum, de quibus in
Concilio Tridentino, & in dicta Constit. 67. Gre-
gorii XIII. Non dubitatur enim, dato illorum con-
cursu, de exemptione, ne dum quoad curatum, sed
etiam quoad omnes alios inservientes, E conversò
autem dicto concursu cessante, certa remanet Or-
dinarii jurisdicção, non obstante quocunque Reli-
gionis privilegio, juxta litteralem dispositionem
præsertim dictæ Constitutionis *Gregorii XIII.* unde
propterea tota quæstio est facti, & applicationis.

De primo requisito additionis servitii Religio-

nis non dubitabatur, aliqua verò controversia erat
circa secundum, an scilicet dictus Vicarius resideret
intra domum, & septa Religionis, stante quod do-
mus annexa quidem erat domui principali Commenda,
& Ecclesiæ, sed habebat januam particula-
rem, ita ut esset domus distincta, ut insistebat Epi-
scopus, Verùm Ego contrariù sentiebam, ut liberè
eidem Episcopo insinuavi, idemque fuit sensus Sac.
Congregationis circa hujus requisiti interventum,
quoniam pro exercitio curæ, de necessitate, vel sal-
tem de congruentia, Curatus habere debet domum
liberam, ut de nocte, quando ipsius Commendæ jan-
uæ sunt clausæ, libertatem habeat subveniendi pe-
riclitantium necessitatibus; De reliquo enim, cum
domus esset fixa & propè Ecclesiam, & Commenda-
dam, cum ejus communicatione, certum videbatur
illam dici partem, seu membrum ejusdem Com-
mendæ, & de ejus septis, eique conveniebant ratio-
nes, ob quas inferius habetur, in colonis, & aliis quæ-
vis habitantibus in domibus de dominio Commenda-
dæ, istud secundum requisitum non concurrere.

Deficiebat verò tertium requisitum vivendi sub
obedientia Commendatarii, dum iste in loco non
residebat, sed vel in Conventu Melevitano, vel in
patria satis remotæ regionis moram trahebat, un-
de propterea non aderat Superior, sub cuius obe-
dientia & oculis iste per servitium effectus subdi-
tus viveret, & sic cessabat ratio, cui, tam Con-
ciliaris dispositio, quàm dicta Gregoriana Con-
stitutio innituntur, super copulativo concursu
trium requisitorum in non professis, & de qua ra-
tione habetur infra occasione colonorum vivendi
in domibus colonicis prædiorum ipsius Com-
mendæ, unde propterea ex defectu istius requisiti,
justè responsum fuit pro subjectione Curati, seu
Cappellani ad formam dictæ Gregorianæ, etiam
in causis indifferentibus.

Super secundo dubio, ministrorum habitan-
tium sparsim per Civitates, & loca in privatis do-
mibus more reliqui populi, ac extra septa, & do-
mum Commendæ nulla fuit habita difficultas, quo-
niam, etiam scribentes pro Religione dabant ma-
nus, Ideoque major disputatio fuit super tertio,
colonorum, & aliorum inservientium, qui vive-
bant in domibus fixis colonicis ipsius Comen-
dæ in ejus prædiis existentibus, unde propterea ac-
citer insistebatur, ita verificari secundum requi-
situm, cum de interventu primi non dubitaretur,
Verùm inanis remanebat disputatio, cum admisso
etiam secundo requisito, adhuc non intraret exem-
ptio ex defectu tertii, eodem modo quo supra
pro non exemptione Vicarii, seu Cappellani di-
ctum est, atque id sufficiebat ad effectum præsen-
tis disputationis.

Ubi autem essemus in casu, quod Commenda-
tarius resideret in Commenda, ita ut adesset supe-
rior, sub cujus obedientia subditi viverent, Adhuc
tamen dicebam, etiam cum sensu veritatis (qualis
per Sac. Congregationem canonizata fuit) quod
omnino deficeret dictum secundum requisitum
residentiæ intrà domos, & septa, cum id verè
intelligendum veniat de illa conviventia, quæ
juxta proprium, vel similitudinariam morem clau-
stralem, fiat insimul, & collegiativè cum superio-
re, & sub ejus oculis in uno loco.

Quod probari dicebam ex verbis *Concilio & Gre-*
goriana, & clarius ex ratione, ac etiam ex Docto-
rum auctoritate; In verbis siquidem, quoniam illa
verba *residere intrà domos, & septa*, insimul pon-
derata, non poterant habere alium sensum, ne-
que

que modo aliquo referibilia erant ad vitam privatam, & singularem more aliorum de populo seculari in singulis domibus ad solam habitationem privatam destinatis, quarum respectu omnino incongruum erat illud verbum, *residere*, ac etiam alterum *intrà*, quod propriè denotat quamdam intrinsecitatem, id est clausuram, & restrictivam, cum aliàs in quibuscumque domibus vivatur intrà, non autem extrà, & super tecta, unde fuisset fatua loquutio, addito etiam illo verbo *septa* per copulam unito cum verbo *domus*, ita ut omnibus insimul ponderatis, sensus litteralis videretur clarus.

Clarius verò attendenda ratione, ob quam, tam à Concilio, quam per dictam Gregorianam, in secularibus non profectis dicta tria requisita copulativè desiderata sunt, ad effectum exemptionis ab Ordinariorum jurisdictione, quod scilicet quando hujusmodi servientes, famuli & ministri Regularium vivunt intrà domos, & septa ipsarum Commendarum, seu Monasteriorum, sub obedientia superioris Regularis, & insimul cum ipsis Regularibus, ita vivere dicuntur quodammodo more claustrali, & religioso, eodem modo, quo vivunt ipsimet Religiosi profecti, licentiam non habentes ad libitum male, & scandalosè vivendi, quamvis velint, dum more Monasteriorum de sero clauduntur janua, & non conceditur in horis incongruis ingressus, vel egressus, neque introductio mulierum, vel alia minus licita conversatio, cum similibus ob præsentiam, & oculos superioris.

Ideoque secundum & tertium requisitum dicuntur insimul connexa, atque unum est alterius consequitivum, quæ ratio adaptari non potest colonis, vel aliis viventibus more reliqui populi secularis in privatis domibus, cum licentia, & libertate vivendi pro libito, quamvis tales domus essent de dominio Commendæ, vel Monasterii, quoniam esse de dominio utilitario, non facit, ut illa dicatur domus, & septum ipsius Commendæ & Monasterii, nam aliàs cum hujusmodi Prioratus & Commendæ quamplures domus sub eorum dominio habere soleant sparsas per Civitatem & territorium, ut præsertim videmus de Prioratibus *Urbs, Capua, Messana*, & similibus, ita dari posset casus, quod latius pateret jurisdictio hujusmodi Priorum, vel Commendatariorum, ipsique majores haberent subditos quam Episcopi, vel Magistratus seculares, quoniam singulis habitatoribus in domibus, & prædiis de dominio, & pertinentiis Prioratus distribui possent varia munia, ad effectum verificandi primum requisitum servitii Religionis, uni scilicet (e.g.) Advocati, alteri Procuratoris, alteri sollicitatoris, alteri exactoris, alteri ratiocinatoris, alteri inservientis Ecclesiæ, cum similibus, quo nil absurdius, ideoque revera ista præsentio nullam substantiam habere videbatur.

Et ne desuper deficeret auctoritas, in his specialibus terminis, ut secundum & tertium requisitum intelligantur modo præmissis, & quatenus vivatur intrà septa, id est intrà clausuram, in qua vivat Superior, deducebam in specie auctoritatem *Marii Antonii lib. 1. var. cap. 18. num. 4.* cum quo pertransit etiam *modernus Passerinus de statu hominum quest. 189. sub num. 492.* Ac etiam adducebam declarationem Sac. Congregationis in una *Tranen.* reflatam per *Leoninem in thesauro fori Eccles. par. 2. cap. 18. num. 106.* & per *Monetan. de Conservator. cap. 6. nu. 52.* occasione Ecclesiæ sepulchri Baroli, quod scilicet illi clerici & presbyteri præfatæ Ecclesiæ

Card. de Luca de jurisdic. & foro compet.

hujus Religionis inservientes, nisi vivant intrà ipsius Prioratus, seu Commendæ septa, subjaceant loci Ordinario, Allegando etiam praxim in facto proprio, dum essem Vicarius Capitularis & Generalis Venerinus, cum presbyteris & clericis, adinstar conspicuæ Collegiæ, inservientibus in celebri Ecclesia sanctissimæ Trinitatis illius Bajulivatus, Ac etiam deducendo praxim multorum clericorum & presbyterorum inservientium in Ecclesia S. Joannis ad mare Prioratus Neapolis, quoniam nisi vivatur intrà illa septa, nihil refert, quod concurrat primum requisitum servitii Ecclesiæ, vel etiam alterum habitationis in domibus sparsis per Civitatem, quamvis de dominio ipsius Prioratus.

Ponderando etiam præmium dictæ Gregorianæ constitutionis, ubi dicitur in specie, quod *Vicarii, Cappellani, ministri, inservientes, coloni, procuratores & familiares, freti privilegiis Religionis, delictorum impunitatem sibi promittunt*, unde propterea Pontifex proficitur illam facere Constitutionem, *ut religiosus vivere debeant, non autem laxioris vite occasionem sibi arripiant*; Igitur per necessè Constitutio præfata intelligenda est modo præmissis & non aliàs.

In contrarium adducebatur specialis auctoritas *Monetan. tract. de Conservator. dicto cap. 6.* ubi in specie confutando *Antoninum* loco supra allegato, dicit sufficere quod vivatur in domibus Commendarum & Prioratum; Verùm ista auctoritas omnino spernenda videbatur, quoniam cum casus dedisset, ut *Antoninus*, tanquam Vicarius Generalis *Papien.* ad aliquos actus processisset contra ipsimet *Monetam*, qui tanquam Conservator privilegiorum plura sibi assumebat, fimbrias dilatando, ut liquet ex dicta *Antonini resolutione* super hoc edita, Idcirco ipse, tanquam pars interessata, & ad propriam defensionem, tanquam per speciem apologiæ illa scribere curavit, unde propterea nulla fide dignus est, potissimè dum nullum deducit solidum fundamentum vel rationem convincentem; Atque occasione respondendi addebam etiam auctoritatem moderni collectoris *Nisoli in ejus flosculus verbo Hierosolymitani num. 6.* ubi agendo de ista *Gregoriana constitutione* dicit, quod clerici & ministri servientes huic Religioni puniuntur ab Episcopo, dummodo non vivant intrà claustra, & sic sentit de modo vivendi collegialiter seu claustraliter, Quamvis liberè insinua rem, profus incongruum & indecorum videri, ut adeò supremus Magistratus (dum hæc disputabantur) ex 20. & ultra Cardinalibus constitutus, ac deputatus ad interpretandum Concilium Tridentinum, ejus judicium regulare deberet ex auctoritate hujusmodi collectorum, hoc enim Ego nunquam sufferre potui.

Dicebatur etiam in contrarium, dictum claustralem vivendi modum, practicabilem non esse in ista Religione, quæ nullum habet Conventum nisi Melevitanum, qui solus venit sub nomine Conventus, Sed erat nimis leve fundamentum, quoniam non dicebatur, quod vivi deberet in formali Conventu, sed quod adinstar vitæ Conventualis, viveretur in eadem domo insimul cum superiore Regulari & sub ejus oculis, eodem modo quod in Urbe satis frequenter praxis docet famulorum aliorumque inservientium secularium, qui cum Regularibus vivunt in domibus, quas ætivo tempore ob insalubritatem aëris Monasteriorum ipsi Regulares inhabitant ad formam Hospitii, quoniam

B 2 non

non sunt Monasteria, neque Conventus cum formali clausura, seu claustris, sed bene in eis vivitur adinstar; Atque ita id practicari potest etiam in colonis, in quibus scribentes pro Religione inculcabant aliàs privilegium nunquam esse practicabile, quoniam in plerisque partibus, ut præsertim videmus in Apulia, etiam coloni & laboratores, qui de die sparsim laborant per agros, de nocte ac diebus festivis in una domo congregantur, ibique in simul conviunt sub uno Rectore, seu Superiore.

Satis etiam insistebatur in eo, quod licet Commendatarius esset absens, aderat tamen Conservator, qui non gerebat nudas partes Conservatoris, sed etiam illas Judicis & superioris, tanquam Vicarius ab ipso Commendatario deputatus, unde propterea inferebatur adesse superiorem, sub cuius obedientia & correctione viverent cappellanus clerici, coloni, & alii servientes, atque hoc motivum aliquam faciebat impressionem apud nonnullos; Revera tamen nullius ponderis erat, cum tunc solum fuisset considerabile, a modo ille Vicarius, seu Locum tenens, quem Commendatarius loco sui absentis deputasset, viveret intrâ ipsa septa in simul cum clericis, colonis, & inservientibus, eodem modo, quo, absente Abbate, vivitur in Monasterio vel Hospitio sub obedientia Prioris vel alterius Præsidentis, ut etiam in hac Religione practicatur in Prioratibus & Bajulivatus, quorum possessores ut plurimum resident in Conventu Meleвитano apud M. Magistrum, quia deputant unum militem iustitiæ, vel cappellanum conventualem in Vicarium seu locum tenentem, qui concurrentibus aliis requisitis, dicitur superior, sub cuius obedientia vivunt, tam professi, quam non professi inservientes, Non autem ubi talis Vicarius vivit propriæ domi more privatorum, habens solum jurisdictionem seu facultatem cognoscendi causas.

Ad elucidandum verò tertium requisitum vivendi sub obedientia, & quid illud significet seu importet, Dicebatur plures dari obedientiæ species, collectas in *Theatro vita humane* sub verbo *obedientia*; Una enim est illa stricta & præcisa, quam sub voto ac sub præcepto profitentur superiori veri Religiosi professi, quæ exigit plura requisita ibidem collecta, nempe ut sit *foris, cæca, stabilis, prompta, humilis, & perseverans*, & de ista *Gregoriana constitutio* non loquitur, cum contradistinguat Religiosos professos sub hac obedientia, in quibus ad exemptionem tria requisita non desiderantur, necessaria solum in non professis.

Altera est obedientia remota, ac merè voluntaria, & accidentaliter seu causativa, à qua licitum est quandocumque recedere, ut est obedientia annexa famulatu, sub qua vivunt omnes, qui alieno servitio & stipendio ad annos, menses vel dies se addicunt, quia pro tempore quo durat famulatus, seu locatio suarum operarum, vivere dicuntur sub obedientia Domini, vel conductoris, circa ministerium, ad quod Conducti sunt, sed de ista sine dubio *dicitur Constitutio* intelligere non potest, cum requiratur alterum requisitum residendi intra domos & septa, ac etiam in ordine ad primum servitii seu locationis operarum, non omne servitium sufficit, sed debet esse juxta eam qualitatem, de qua in proposito fori, vel exemptionis ratione famulatus & servitii habetur in *Laurentiana hoc eodem tit. disc. 33.*

Tertia species obedientiæ est illa, quæ participat
Card. de Luca Tom.

de utraque supra exemplificata, quia nempe non sit præcisa sub voto & præcepto perpetuo, ut est prima, minusque remota & impropria, ut est secunda, sed circumscripta perpetuitate ac obligatione irretractabili, accedat magis primæ quam secundæ, qualis est illa quam promittunt & servant oblata Monasterii Turris speculorum earum Præsidentissæ ex deductis per *Navarr. consil. 82. de Regular. juxta unam impressionem, aliàs consil. 7. de statu Monachorum lib. 3. juxta alteram, Cyriac. contr. 504.* ac habetur actum præsertim in *Romana* inter Astios & Marcerios *sub ut. de dote & alibi*, Eademque obedientia verificatur in plerisque militiis, seu ordinibus militaribus Ecclesiasticis, præsertim in illo sancti Stephani, ex iis quæ plene habentur in *Lucana jurisdictionis hoc eodem titulo disc. 60.* cum similibus.

Et in individuo hujus Religionis, ultrâ tres ordines professorum, ex quibus illa constituta est, nempe militum iustitiæ, cappellanorum conventualium, & Fratrum de obedientia, qui vulgò *servientes* nuncupantur, sub distincti inservientes armorum, & servientes Ecclesiarum, qui *cappellani obedientiæ*, ad differentiam conventualium nuncupantur, & de quibus Ordinibus habetur in *Fulginat. coram Verospio decs. 15. par. 11. recent. repetita post Dian. par. 10. & par. 11.* ac habetur actum in *Pernisina hereditatis sub titulo de testamentis*, Adfunt etiam plures personæ, quæ non sunt Religiosæ & professæ, & tamen jure professorum ac ad eorum instar vivunt sub obedientia, ut sunt milites devotionis aliàs *de obedientia magistrali* nuncupati, nec non, *oblata, donati, & similes.*

Adinstar verò hujus tertiæ speciei mixtæ, & per quamdam assimilationem, sub obedientia vivere dicuntur illi sæculares, qui, Prioratum, & Commendarum servitio addicti, more Religiosorum perpetuò vitam ducunt collegialiter, & adinstar claustrum intra ipsarum Commendarum vel Prioratum septa, sub Superiore eos ante oculos continuo habente, ita ut privati sint ea vivendi licentia, quam habet reliquus clerus & populus sæcularis vivens in propriis domibus, ex rationibus ut supra ponderatis, & hic est casus præcisus.

Aliud enim est teneri alicui Superiori obedire, Aliud verò est formaliter vivere, ac vitam ducere sub obedientia Superioris, Prima enim species verificatur in omnibus de clero & populo sæculari, qui Episcopo vel Domino temporali, eorumque respectivè Officialibus ac Magistratibus tenentur obedire, sed non inde dici potest quod vivant sub formali obedientia, Ut habemus practicum exemplum contradistinctionis illorum scholarium, qui vivunt intus Collegium, vel Seminarium, ab illis, qui viventes extrâ in privatis domibus, ad eisdem Collegii vel Seminarii scholas accedunt, Omnes enim pariformiter obedire tenentur ac de facto obediunt ludi magistro, seu studiorum Præsecto, vel Rectori, verùm non omnes sub formali ejus obedientia vivere dicuntur, sed solum qui in eodem Collegio vel Seminario continuam vitam sub ejus oculis ducunt; Idemque practicum exemplum frequentissimum est in Urbe, aliisque magnis Civitatibus, quoad presbyteros & clericos addictos servitio alicujus Ecclesiæ, ut præsertim in Urbe sunt Ecclesiæ naturales, Theutonicorum, Hispanorum, Gallorum & similes, Alii enim sunt qui missas & divina ibi celebrantes, habitant in propriis domibus, Alii verò qui idem munus pariformiter agent, collegialiter & more quodam claustrali vivunt
intrâ

intra ejusdem Ecclesie domos & septa adjacentia, Omnes enim equaliter obedire tenentur ac obediunt ipsarum Ecclesiarum Præfatis & Superioribus, non tamen omnes vivunt sub formali obedientia eorundem Superiorum, sed solum illi delectanda specie, cum similibus, quoniam hæc, theoreticè, & practicè videtur veritas incontrovertibilis.

Quo verò ad quartum quæsitum Conservatoris Privilegiorum qui esset Dicecesanus, seu aliàs, circumscripta dicta qualitate, Episcopi subditus, An per hujusmodi muneris assumptionem efficeretur exemptus, Pariter cum sensu veritatis, quam etiam ut supra canonizavit S. Congregatio, Dicebam profus vanam esse hanc præensionem, præterquam circa ea quæ concernerent ipsam conservatoriam, seu exercitium delegate jurisdictionis Apostolicæ, Adinstar quotidianæ & frequentissimæ praxis, quam habemus in Judicibus synodalibus aliisque in Ecclesiastica dignitate constitutis, quibus per Sedem Apostolicam per litteras in forma Brevis delegari solent in partibus causæ appellationum ad eandem Sedem interpositarum à sententiis vel aliis actis Ordinariorum, quoniam circa ea quæ concernunt hujusmodi delegatæ jurisdictionis exercitium, dicuntur Ministri Apostolici, ipsi solum deleganti subditi, Absolum enim esset, ut qui potestatem habet præcipiendi & inhibendi Ordinario, vel ejus Officiali tanquam Judici à quo, debeat circa ea quæ dictam causam concernunt, eidem Ordinario vel Officiali subiacere, In reliquis verò eorum causis privatis remanent subditi sicut cæteri de clero & populo, quorum jure censentur; Deducendo etiam regulam generalem, quod exemptio tanquam limitatio in dubio non præsumitur, sed per allegantem est probanda, unde cum regula generalis assistat Episcopo, vel Ordinario in omnes Clericos suæ diocesis, ex deductis in *Tolentana jurisd. disc. 1.* & aliis hoc titulo frequenter, nulla verò Apostolica Constitutio vel alia determinatio desuper habeatur quoad istos conservatores, idcirco remanebat dicta regula generalis illæsa.

Demùm quoad quintum & ultimum quæsitum, an hujusmodi Conservatores habere possent Tribunal erectum cum formali deputatione Notarii, Fiscalis, Curforum, aliorumque interventium, plana erat negativa, ob expressam & litteralem decisionem *Sacr. Conc. Trid. sess. 12. de reform. cap. 5.* ibi *Non liceat Conservatoribus ullum habere Tribunal erectum*, ac admittunt omnes, etiam ipsemet *Moneta*, qui ex superius insinuata ratione propriam causam defendendo, illum tractatum de *Conservatoribus* componere studuit, Ex ea clara ratione, quod juxta expressam dispositionem *text. in cap. 1. & final. de offic. deleg. in 6.* sola potestas Conservatoris versatur circa extrajudicialia, & ut compestat volentes opprimere privilegiatos eorumque privilegia violare, & sic ad impediendam injuriam & violentiam manifestam ex congestis per *Barbos. de Episc. alleg. 106. num. 16. & 18. Rota decis. 184. num. 23. par. 11. recent.* Unde difficultas solum fuit quoad Notarium, etiam isto casu per necessè assumendum, an scilicet teneretur assumere illum fori Episcopalis, vel posset pro libito assumere quemcumque sibi bene visum, Et Episcopus credebatur responderi debere pro necessitate assumendi illum fori Episcopalis ob quasdam declarationes S. Congregationis relatas per *Gavant in manuali Episcoporum verbo Conservatores num. 17. 19. & 23.*

Diversa tamen erat mea sententia, unde pro-

pterea resolutio fuit juxta votum, quoniam cum ut plurimum munus Conservatoris versetur in defendendis privilegiis Religiosorum adversus Officialia fori Episcopalis, durum videtur, ut ad id peragendum uti teneatur opera Notarii ejusdem fori, ideoque dictæ resolutiones continere videbantur forsân decisiones casuum singularium, ob illorum particulares circumstantias; Et quamvis Ego scribens in causa curarem adhibere distinctionem, quod aut agendum esset de controversiis cum ipso Ordinario ejusque Officialibus, & bene procederet dicta libertas assumendi quemcumque Notarium ob dictam satis convincentem rationem, Aut de aliis indifferentibus in quibus forus Ordinarii nullum haberet interesse, & tunc saltem deratione congruentiæ assumi deberet Notarius fori Episcopalis tanquam persona generaliter probata ad tractandas causas Ecclesiasticas & spirituales, Nihilominus ista ratio non videbatur debere inducere præcisam obligationem, Potissimè quia Conservatoris interest habere generaliter unicum Notarium sibi cognitum, benevolam, & confidentem pro omnibus occurrentiis, etiam illis cum ipso Ordinario ejusque foro & Officialibus, cum quibus frequentius hoc munus conservatorie exerceri solet, unde ista ratio præponderare videbatur alteri jam dictæ congruentiæ.

Ultrâ prædicta dubia in S. Congregatione disputata, Ad ejusdem Episcopi petitionem, etiam pro veritate scripsi super puncto superius insinuatò, qui omnes alios prædictos excitavit, eorumque disputationis occasio fuit, circa facultatem scilicet cogendi hujus Conventus cappellanum ad interveniendum dictæ lectioni casuum conscientiarum; Circa quem punctum, quamvis adesset individualis declaratio S. Congregationis de anno 1598. relata per *Barbos. in collectan. ad idem Concil. sess. 27. de Regular. cap. 12. ut hujusmodi Cappellani curam animarum exercentes in Ecclesiis Commendarum S. Religionis Hierosolymitana cogi possint per Ordinarium ad interveniendum in Congregationibus casuum conscientiarum*; Nihilominus habebam difficultatem contra Episcopum, unde propterea consului quod ab hujus puncti disputatione abstineret, Non quidem ex motivo vociferato per Ministros Religionis, quod scilicet dicta declaratio loqueretur de Congregationibus, ideoque extendenda non esset ad lectiones, ob notabilem differentiam inter unum casum & alterum, quod scilicet in Congregationibus omnes intervenientes equaliter discuntur tanquam magistri, in lectionibus autem unus facit figuram Magistri, cæteri verò auditores, illam discipulorum, Quoniam dicebam dictam declarationem attendendam non esse tanquam legem vel statutum exorbitans in solo rigore verborum cum prohibita extensione de casu ad casum, cum quibus terminis procedebant scribentes pro Religione in quibusdam eorum responsis, sed eam principaliter attendendam esse in ratione, ob quam prodiit, ut scilicet quoad concernentia curam animarum & administrationem Sacramentorum non detur exemptio, nullaque differentia sit inter Parochos Ecclesiarum sæcularium, ac istos Ecclesiarum Regularium & exemptarum, unde quando Episcopus opportunum credit omnes Parochos, vel curam exercentes, ac Sacramenta ministrantes huic studio seu exercitio incumbere debere, nulla ratio subest, ob quam hujusmodi Vicarii seu Cappellani reliquorum jure censeri non debeant, cum differentia inter congregationem, & lectionem videatur

tur merè verbalis, quia finis seu effectus est idem. Difficultas verò residebat in eo, quod ab hujusmodi lectione exempti erant Parochi, qui licet pro libito frequentius accederent, ac benè & laudabiliter agerent, nihilominus multà seu coactioni non subjacebant, ideoque cum iste Vicarius representaret hujus Ecclesiæ Parochum, non decebat ab aliis esse diversus ac inferioris conditionis, quod redundare videbatur in injuriam & præjudicium Religionis, ejusque privilegiorum, quæ ita in odium retorquerentur.

Ponderabam aliquam rationem differentia inter Parochos, & hujusmodi Vicarios seu Cappellanos manuales, quoniam primi provisi in titulum in concursu ad formam præscriptam à Sac. Conc. Trid. videntur ita quodammodo Doctorati seu declarati magistri in ministerio, quod dici non potest de simpliciter approbatis, pro idoneis in examine, juxta eam simplicis approbationis speciem, quæ fit de omnibus Sacerdotibus ad confessiones audiendas admittendis; Verum non videbatur solida ratio præponderans dictæ contrariæ rationi super violatione privilegiorum, vel super quadam injuria Religionis, faciendo Rectorem suæ parochiæ inferiorem Rectoribus aliarum, quia licet regulariter parochiæ in titulum conferri soleant cum dicta forma, attamen plures dantur casus, in quibus, etiam sine illa, cum sola Ordinarii approbatione prævio examine conferantur, ut sunt provisiones Vicariarum etiam perpetuarum, & in titulum, quæ fiunt in parochiis alicui dignitati vel collegio annexis, & frequenter deductis in sua materia sub titulo de *Parochis*, vel sunt illæ provisiones Apostolicæ, quæ fiunt juxta Constitutionem *Pii V.* ob non servatam in tempore vel malè servatam dictam formam concursus à Concilio, vel eadem Constitutione *Pii* præscriptam, vel illæ de jure patronatus laicorum; Unde propterea habebam non levem difficultatem, ob quam consului, quod hujus puncti disputatio non assumeretur.

THEATINA JURISDICTIONIS

PRO
ARCHIEPISCOPO

CUM

MONASTERIO S. MARIE DE
ARABONA UNITO COLLE-
GIO S. BONAVENTURÆ
URBIS.

Casus disputatus coram A. C. fortè concordatus.

De omnimoda exemptione à jurisdictione Ordinarii ante Sac. Conc. Trid. canonizata per rem judicatam ad formam Constitutionis Bonifacii VIII. in *cap. cum persona de privilegiis in 6.* Quid talis res judicata hodiè operetur, Et quid in hoc per Concilium innovatum fuerit.

SUMMARIUM.

1. **F**Acti series.
2. De veritate & operatione rei judicate.
3. Quale Tribunal ad eundem sit pro hujusmodi

controversiis jurisdictionalibus de facili terminandis.

4. An privilegia generalia Religionis in hac materia suffragentur.
5. De Constitutione Bonifacii Octavi in cap. cum persona.
6. De ejus moderatione per Sac. Conc. Trid.
7. Etiam in locis nullius dicta moderatio procedere deberet.
8. Observantia satis deferendum.

DISC. V.

Monasterium S. Mariæ de Arabona, quod aliàs Ordinis Cisterciensis, per *Sixtum V.* superpresso Abbatiæ titulo, unitum fuit Collegio S. Bonaventuræ per ipsum erecto in Conventu SS. Apostolorum Urbis, possidet in utili dominio, & jurisdictione temporali aliqua Castra intra limites Diocesis Theatinæ, in quibus jurisdictionem etiam spirituales ab antiquo exercere consuevit, cum omnimoda exemptione à jurisdictione Ordinarii; Cumque Bonifacius VIII. in ejus Constitutione registrata in *cap. cum persona de privilegiis in sexto*, ad dirimendas hujusmodi exemptiones super jurisdictione, ac respectivè exemptione, quæ tunc erant nimium frequentes, ac scandala pariebant, certam formam præscripsisset, idcirco cum hujus Theatinæ Ecclesiæ Episcopus esset absens à residentia, utpotè ejusdem Bonifacii adhuc viventis Confessarius, Abbas dicti Monasterii obtinuit deputari iudices, in quibus de anno 1302. prodit sententia in judicatum transacta, per quam declaratur, dictum Monasterium cum omnibus ejus castris, locis, & Ecclesiis in eisdem castris existentibus, esse omnino & totaliter exemptum à jurisdictione ordinaria Episcopi, dictaque res judicata effectum sortita est usque ad publicationem *Sac. Conc. Trid.* sequentem de anno 1564. Ex quo tempore, de anno scilicet sequenti, Episcopus in vim delegationis ab eodem Concilio factæ locorum Ordinarius, etiam in locis exemptis, super concernentibus curam animarum, administrationem Sacramentorum, visitationem, & alia, dictam delegatam jurisdictionem exercere cœpit, visitando, aliaque gerendo eam concernentia, atque ita semper continuatum fuit usque ad annum 1664. in quo volente moderno Archiepiscopo facere idem, quod prædecessores fecerunt, Vicarius per Cardinalem dicti Collegii Protectorem in dictis Castris deputatus, se opposuit, impugnando etiam dictam delegatam jurisdictionem, tanquam in locis nullius, cum territorio separato, atque ut dictam oppositionem cohonestaret, & Episcopum visitare volentem impediret, obtinuit A. C. monitorium super observantia dictæ sententiæ ac manutentione in quasi possessione dictæ omnimodæ jurisdictionis, cum inhibitione in forma; Cumque ex parte Archiepiscopi (forsan minus cautè) derelicta via Sac. Congregationis Concilii prompta & facili, aditus fuisset idem A. C. pro dicti monitorii & inhibitionis moderatione, ad formam Conc. Trid. & Constitutionum Apostolicarum, se opponente dicto Cardinali Protectore, multe fuerunt habitæ dispositiones absque effectu, quoniam dum Archiepiscopus, qui ad visitandum accesserat, spreto dicto monitorio, etiam violenter (ut suæ existimationi ita consulere videre-